

Samråd mellan Region Västerbotten och urfolket samer

Tid och plats

8 maj klockan 15:00 – 17:00, digitalt via Teams

Närvarande

Samiska representanter

Tjänstepersoner Region Västerbotten

Förtroendevalda Region Västerbotten

Sakkunniga

Dagordning

15:00 – 15:10 Inledning

Ordförande hälsar välkomna och samrådet utser justerare. Föregående minnesanteckningar lyfts.

15:10 – 15:20 Nuläge skyltning

Tjänstepersoner informerar om pågående arbete med skyltning. Vårdenheter i södra Lappland ska få skyltning på samiska, finska och meänkieli. Den samiska varieteten har tagits fram utifrån vilket samiskt språkområde kommunen har. Följande samisk varietet ligger som förslag och diskuteras på samrådet:

- Dorotea hälsocentral: Sydsamiska, finska och meänkieli
- Malå sjukstuga: Umesamiska, finska och meänkieli
- Sorsele sjukstuga: Umesamiska, finska och meänkieli
- Storumans sjukstuga: Sydsamiska, finska och meänkieli
- Tärnaby sjukstuga: Sydsamiska Finska Meänkieli
- Åsele sjukstuga: Sydsamiska, finska och meänkieli
- Saxnäs distriktssköterskemottagning: Sydsamiska, finska och meänkieli
- Dikanäs distriktssköterskemottagning: Sydsamiska, finska och meänkieli

För de två distriktssköterskemottagningarna blir det skylt utan ortnamn som på svenska.

Vi avvaktar med översättning i Lycksele eftersom det råder en viss oklarhet om vilken varietet som gäller där.

I samrådet förs en diskussion om vilken samisk varietet som gäller för vilken ort. Tjänstepersonerna som arbetar med att ta fram förslag på skyltning tar med sig synpunkterna. Eftersom man inte rymmer alla varieteter på en skylt kommer regionen att föreslå det språkområde som kommunen uppger att de tillhör. Frågan lyfts igen på samrådet efter att en till utredning gjorts.

På frågan om alla kommuner i länet ska få översatta skyltar, eller om bara de kommuner som är förvaltningsområde, är svaret att skyltning kommer bli på regionens hälsocentraler i hela länet, oavsett kommun.

15:20 – 15:30 Öppet samråd i Lycksele 1 september

Förslag på aktiviteter, informationer och mat diskuteras i samrådet. Regionen kan bjuda på lunch, men vi vill gärna ha förslag på vad och vart vi kan äta tillsammans. Och även förslag på gemensam aktivitet, kanske finns någon plats vi kan besöka? Och vill vi bjuda in någon särskild föredragande? Möjlighet att delta på distans bör ges, i alla fall del av dagen.

Förslag från samrådsdeltagare är att vi besöker skogs- och samemuseet samt att vi som ordnar programmet tar kontakt med den samiska föreningen i Lycksele.

15:30 – 15:50 Hållbar turism

Regionturistchefen, från regionala utvecklingsförvaltningen, informerar om Region Västerbottens arbete med hållbar turism.

Hon berättar om det nära samarbete man har med destinationsorganisationer (till exempel Visit Umeå, Visit Skellefteå) och med lokala turistföretag.

Responsible Tourism Program omfattar 115 företag, 6 destinationsbolag, 10 kommuner och Region Västerbotten Turism – som samordnar och står bakom programmet. Programmet är en vidareutveckling av initiativet Västerbotten Experience som Region Västerbotten Turism drev under perioden 2015–2024. Det är ett program för en mer hållbar besöksnäring som syftar till att stötta hållbarhetsarbetet i Västerbottens turistföretag, kommuner och turistorganisationer. Programmet tar fram information, verktyg och checklistor för hållbarhetsarbete, affärsutveckling och kommunikation. Upplägget utgår från Global Sustainable Tourism Councils kriterier för hållbar turism.

Region Västerbotten vill jobba för att öka kunskap och insikt hos de som deltar i programmet. Det ges möjlighet att mäta sina utsläpp, fånga sitt klimatavtryck, och medvetandegöra hur ens verksamhet påverkar miljön. I regionen har man arbetat fram en god systematik för detta som andra regioner vill ta lärdom av. Man har upprättat ett samarbete med Earth check, ett företag från Australien som nu är verksam på många platser i världen och som jobbar med certifiering inom hållbar turism – ett sätt att ställa krav på att mäta och verifiera hållbar besöksnäring.

Trots att allt detta pågår är kunskapen om samisk historia, kultur, rättigheter och förutsättningar generellt mycket låg, så hur jobbar man med att öka kunskapen? Inom turismarbetet i regionen har man sökt kontakt med representanter men det har varit lite svårt att få till. Annika välkomnar att man tar kontakt med henne.

I samrådet lyfts förslag att ta kontakt med berörda samebyar i de olika områden där man har en besöksnäring. Det understryks att berörda samer bör få komma in i ett tidigt skede. Vidare säger deltagare att det finns en historia som man behöver känna till, och det finns stor kunskap inom de samiska föreningarna som gärna delger kunskapen om detta. På så vis får man också olika perspektiv. Ett förslag är att ha en samisk representant som man har en nära samverkan med i alla frågor.

Samrådsdeltagare kommentar att kunskapsnivån är för låg men att det finns en hel del informationsmaterial man kan använda sig av redan nu. Till exempel jobbar man med detta i biosfärområde Vindelälven-Juhtátahkka.

(Från <https://vindelalvenbiosfar.se/biosfaromradet/> : Vindelälven är i sin helhet skyddad och omfattas av olika riksintressen och naturskydd. Områdets biologiska värden och kulturarv och möjligheterna som ges för friluftslivet. Biosfärområdet ska fungera som ett modellområde för hållbar utveckling, där arbetet utgår från lokalt utvecklingsarbete samtidigt som områdets bevarade/skyddade områden lyfts fram och erfarenheter och vunnen kunskap sprids till andra områden världen över.)

15:50 – 16:00 Information om förslag om sökbara stipendier. Konst och utsmäckning är en del av våra Mål och riktlinjer.

Regionkulturchefen i regionen berättar om ett förslag att ta fram sökbara stipendier som en del av de Mål och Riktlinjer regionen beslutat om, där konst och utsmäckning är något som man vill prioritera att lägga statsbidrag på.

Regionen har olika stipendier redan idag. En fördel är att den summa man får är den summa man får och man behöver inte redovisa något arbete i efterhand. Man måste skapa ett regelverk som harmoniserar med regionens regler kring hur man får stödja detta och man behöver även en professionell urvalsprocess. Utlysa stipendiet i så fall inför 2026. Ett stipendium kan också bidra till en ökad kunskap om nationella minoriteter, samt att det främjar samisk kultur och identitet.

Generellt är samrådsdeltagarna positiva. En kommentar är att det i så fall är viktigt att stipendiet blir sökbart för den samiska befolkningen (inte bara familjer inom samebyar). Och kan man ha något mer riktat stipendium, till exempel till ungdomar, eller äldre, eller tema där man samverkar? Det är bra om det finns med en samisk representant i urvalsgruppen, och på detta svarar Joakim att det vanligtvis är sakkunniga inom det konstnärliga området sitter i en sådan jury.

16:00 – 16:15 Information om tidningen Hälsa och Vård i Västerbotten

Från kommunikationsenheten informerar man om tidningen Hälsa och Vård i Västerbotten som kommer läggas ner. Samtal om andra kontaktvägar.

Tidningen läses inte i den utsträckning som man behöver för att fortsätta ta fram den. Man vill nu reda på vilka kommunikationsvägar som mottagarna föredrar och kommer använda. Förslag som ligger är:

- att öka antal affischer för upphängning på offentliga platser (dessa kan då också skickas ut till föreningar för spridning)
- öka antalet digitala skärmar i regionens lokaler
- annonsering och sociala medier
- utveckla 1177.se, utskick av viktig information om influensavaccin.

Se över samarbete med andra regioner. Över lag kan man se att en mer positiv inställning till digitala ingångar bland de som bor långt från vårdenheter.

Kommunikationsenheten tar gärna emot synpunkter.

16:15 – 16:30 Ny arbetsordning

Det finns ett förslag på ny arbetsordningen för samråd med nationella minoriteter. Förslaget bifogas med inbjudan. Läs igenom förslaget och kom med inspel. En av de stora frågorna handlar om huruvida vi ska ändra till att ha öppna samråd. Detta för öka möjligheten till ökad representation.

Arbetsordningen är framtagen för alla nationella samråd, för att skapa enhetliga arbetssätt inom regionen.

Vi samtalar i samrådet om för- och nackdelar med att ha öppna samråd. Öppna samråd innebär inte att de är fysiska. Vi vill behålla möjligheten att ha digitala samråd för att så många som möjligt ska kunna delta.

Ett förslag är att ha öppna samråd i de fall man har en specifik fråga man vill lyfta med en större grupp, kanske i samverkan med någon annan myndighet.

16:30 – 16:40 Handlingsplan – Strategi för folkhälsa och funktionsrätt

Regionfullmäktige beslutade om Strategi för folkhälsa och funktionsrätt hösten 2024. Nu tar regionen fram en handlingsplan för implementering av denna. Bildspel delges.

Regionens jämställdhetsstrateg på Folkhälsoenheten, informerar om det arbete Region Västerbotten har med att ta fram en handlingsplan med relevanta och möjliga aktiviteter utifrån regionens Strategi för folkhälsa och Funktionsrätt.

I arbetet har regionen haft dialoger med flera olika grupper, till exempel Folkhälsonätverk för Västerbottens kommuner, Patient och brukarföreningar i Västerbotten, Unga röster, barnrättsbyrå, Civilsamhället via Samforma, Samiska representanter och andra nationella minoriteter (i detta samråd och tidigare i skriftlig kommunikation)

Handlingsplanen fokuserar på strategins fyra prioriterade områden:

- Öka förmågan att hantera klimatförändringarnas påverkan på människors hälsa
- Tillämpa universell utformning för att stöd och insatser ska bli tillgängliga för alla. Universell utformning är ett begrepp som används för att beskriva

insatser som funkar för alla (där man då inte behöver koppla på kompensatoriska insatser).

- Stärka det preventiva arbetet
- Minska socioekonomiska klyftor i hälsa

Inom vissa områden behöver vi börja med att ha en dialog med målgruppen, som första steg, för att göra en kartläggning av behov.

Jämställdhetsstrategen ger exempel på aktiviteter man tagit fram till de olika områdena.

CMV i Skellefteå jobbar med problematiken att våldsbeteenden ibland ärvs från en våldsam förälder till dess barn.

Utveckla vår kommunikation med barn.

Man behöver få in perspektivet folkhälsa och funktionsrätt in regionens krishanteringsplaner.

Vi tar gärna emot tips på aktiviteter som regionen kan jobba.

Kommentar från deltagare att samiska kvinnor har stressrelaterade sjukdomar. Samiska kvinnor gör det samhället borde göra. Man tjarar på skolor, försöka få rätt, är arg, man kämpar och tar stort ansvar för språket (när inte samhället gör det). Det är många gånger givande men samhällets del saknas. Regionen behöver ta ett helhetsgrepp kring den samiska frågan – hur får vi en bättre kunskap, återigen.

En annan kommentar är hur regionen jobbar med psykisk ohälsa. Vad har hänt på denna front? Hur jobbar regionen med att detta förbättras?

Regionen tar med sig frågorna och synpunkterna.

16:40 – 16:50 Kunskapsnätverket för samisk hälsa

Representant från Kunskapsnätverket för samisk hälsa kunde inte delta idag men skickar med en påminnelse om att det nu är möjligt att kontakta vården genom en samisk ingång.

Länkar infon både från region och 1177.

<https://www.regionvasterbotten.se/invanare-kan-fa-radgivning-av-en-sjukskoterska-med-samisk-kulturkompetens>

<https://www.1177.se/Vasterbotten/sa-fungerar-varden/varden-i-vasterbotten/radgivning-av-sjukskoterska-med-samisk-kulturkompetens/>

16:50 – 17:00 Övriga frågor och avslutning. Frågor som inte hinns med idag lyfts på kommande samråd. Nästa samråd äger rum i Lycksele 1 september. Mer info kommer framöver.